

Interessant om barnløshet

Karin Haugen

Det golde landet: et essay om barnløshet, biologi og frihet

Oslo: Gyldendal, 2020

238 s.

ISBN 9788205535688

Michael 2021; 18: 507–8.

Karin Haugen (f. 1978) er litteraturviter og jobber som redaktør i Klassekampen. *Det golde landet* er hennes første utgivelse og har jevnt over fått gode kritikker. Boka ble nominert til Kritikerprisen for beste sakprosa for voksne 2020.

I *Det golde landet*, med tittel lånt fra T.S. Eliots (1888–1965) berømte dikt *The Waste Land*, undersøker Haugen spørsmål knyttet til barnløshet, og særlig ufrivillig barnløshet. Boka innledes med interessante perspektiver på barnløshet i et historisk perspektiv, i eventyr, litteratur og religion, med eksempler og henvisninger som plasserer temaet i en bredere sammenheng. De lange linjene som dras opp er spennende. Dernest følger en mer personlig beretning, om en enkeltkvinnens opplevelse av ikke å ha fått barn, og det normative presset en kan oppleve som barnløs, både nå og før. Dette er mer krevende å allmenngjøre, kanskje særlig siden forfatteren er en av dem som til slutt 'lykkes'. Den personlige fortellingen leder fram til et samfunnsperspektiv på morskap og fruktbarhet.

Boka er relevant i dagens samfunnsdebatt i lys av de nylige endringene i Bioteknologiloven og den økte politiske oppmerksomheten på fruktbarhet

som et middel for å motvirke befolkningsnedgang, særlig i distriktene. Selv om bioteknologi kan tilby muligheter, understreker forfatteren at det i mange tilfeller ikke virker for de enkeltindividene det kanskje er viktigst for. Dette er et moment som ofte glemmes i debatten, og perspektiver både fra møtet med helsevesenet og synspunkter på de politiske prioriteringene drøftes her. I et kjønnsperspektiv er det interessant hvordan kvinner dels framstilles som egosentriske og at temaet i mindre grad utløser en mer generell debatt om reproduktiv helse blant både menn og kvinner.

Boka lener seg på mange kilder, samtidig som Haugens egne erfaringer får stor plass. Den er velskrevet, og gir på samme tid både en bred og en snever introduksjon til temaet barnløshet. Mens det tidligere ble ansett viktig å begrense antall barnefødsler, er situasjonen nå en annen. Norge og verden eldes, og distrikter avfolkes. Boka har dermed en klar relevans for dagens samfunn og den politiske tenkningen rundt fruktbarhet og barnløshet. Norsk familiepolitikk har historisk primært dreid seg om likestilling, kvinners muligheter til å delta i arbeidslivet samt gode oppvekstvilkår for barn. I dag ser vi en dreining mot det *pronatalistiske*, for eksempel eksemplifisert ved statsminister Solbergs oppfordring til kvinner om å 'føde flere barn'. En kritikk mot boka kan være at ufrivillig barnløshet her begrenser seg til den medisinske delen, og ikke løfter blikket til barnløshet blant dem som medisinsk er i stand til det, men som sliter med å finne en medforelder eller opplever å ha begrensede muligheter til å være gode foreldre.

Jeg anbefaler Haugens bok for alle som er interessert i historiske perspektiver på barnløshet samt dem som selv har opplevd ufrivillig barnløshet, og kanskje særlig dem som til slutt 'lykkes' med å få barn. For de som ikke har kjent på problemstillingen eller forblir ufrivillig barnløs kan nok enkelte deler av boka oppleves som noe langtekkelig og mindre relevant.

Astri Syse
astri.syse@ssb.no

Astrid Syse er seniorforsker i Statistisk sentralbyrå.